

บทบาทของครูอนุบาลในการรับมือโรคระบาดในสถานศึกษา

The Roles of Early Childhood Teachers on Dealing with Epidemics in Schools

จารุภา วังแก้ว, นลพรณ ใหมจันทร์, นวพร พิตายวงศ์ฤกษ์, รุศินา บุญศรี และ อติทยา ไทรสังขเมลากุล *

Jarupa Wangkaew, Nollaphan Maijan, Nawapohn Pitayawongrerk,

Ruksina Boonsri, Atithaya Saisankjloukul

มานิตา ลิโทชวลิต อรรถนพพรณ และ ธิดาพร คมสัน **

Manita Leethochawalit Atthanuphan and Thidaporn Komsan

บทคัดย่อ

การเกิดโรคระบาดเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยากและส่งผลกระทบเป็นวงกว้างต่อระบบต่าง ๆ ของสังคม การรับมือกับโรคระบาดในส่วนของการศึกษา โดยเฉพาะในระดับการศึกษาปฐมวัยนั้นเป็นสิ่งที่ควรให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเด็กมีภูมิคุ้มกันต่ำ รวมถึงมีประสบการณ์น้อย ไม่มีความตระหนักถึงการดูแลป้องกันตนเอง และความเข้าใจถึงอันตรายของโรคในรูปแบบนามธรรมยังมีน้อย บทบาทของครูอนุบาลในด้านการจัดการเรียนการสอนและด้านการบริหารจัดการในสถานศึกษาเพื่อป้องกันและควบคุมการแพร่กระจายของเชื้อโรคในเด็กปฐมวัยทำได้โดยการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน ปรับตารางกิจวัตรประจำวัน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ นอกจากนี้ ครูยังต้องให้ความรู้แก่นักเรียนเกี่ยวกับ แนวทางการปฏิบัติตนที่ถูกต้องและส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนในการดูแลและป้องกันตนเอง รักษาความสะอาดของร่างกายตนเองและอุปกรณ์ต่าง ๆ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนอย่างเหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษา รวมทั้งสอดคล้องกับแนวทางการป้องกันตนเองตามมาตรการที่ภาครัฐกำหนด และสัมพันธ์กับความต้องการจำเป็นของเด็ก อีกทั้งครูควรสร้างความตระหนักให้แก่เด็กในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดำรงชีวิตเพื่อป้องกันตนเองให้ห่างไกลจากโรคระบาด แนวคิดที่สำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกันและส่งเสริมทักษะชีวิตให้กับเด็กก็คือการปลูกฝังผ่านทางกระบวนการเรียนรู้ ครูอนุบาลจำเป็นต้องอาศัยการจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อช่วยให้นักเรียนเล็กได้เรียนรู้อย่างสนุกสนานรวมทั้งได้รับการปลูกฝังองค์ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีในการดูแลและป้องกันตนเองเพื่อเตรียมรับมือกับโรคระบาดต่าง ๆ

คำสำคัญ: โรคระบาด, ครูอนุบาล, สถานศึกษา

*นักศึกษาปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

*Undergraduate Students of Early Childhood Education Division, Department of Curriculum and Instruction,

Faculty of Education, Silpakorn University

E-mail Address: ja_jararupa@hotmail.com

**อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอนคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

**Lecturer of Early Childhood Education Division, Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Silpakorn University

E-mail Address: manita.att@gmail.com

Abstract

The epidemic is difficult to avoid and has a wide impact on social systems. Coping with the epidemic in the education system, especially at the early childhood level, it should be of great importance as the child has low immunity. They also have little experience, lack of self-protection awareness and little understanding of the dangers of abstract forms of disease. The role of kindergarten teachers in teaching and learning in educational institution management in order to prevent and control the spread of pathogens in early childhood can be achieved by adjusting the activities of teaching and learning, schedules of daily activities, and other learning activities. In addition, the teachers have to educate students on accurate practice and encourage them to act in self-care and protection, keep their bodies and different equipment clean both in the classroom and outside the classroom in accordance with the context of the educational institution and conformed to the self-defense requirements declared by the government and related to the needs of the child. Additionally, teachers should raise awareness among children in changing their lifestyle behaviors in order to protect themselves from the epidemic. An important concept for immunizing and promoting life skills in children is to cultivate it through the learning process. Kindergarten teachers need a variety of activities to help early childhood learn with fun and to cultivate knowledge, skills and positive attitudes to care for and protect themselves in preparation for the epidemic.

Keywords: epidemic, early childhood teachers, school

บทนำ

การเกิดโรคระบาด ส่งผลกระทบต่อประชากรภายในประเทศอย่างเป็นวงกว้าง ทั้งในเรื่องการดำรงชีวิต และความเป็นอยู่ที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลง และระมัดระวังตนเองมากขึ้น จนทำให้ส่งผลกระทบต่อระบบต่าง ๆ ในสังคม ทั้งการคมนาคม การขนส่ง เศรษฐกิจ การท่องเที่ยว ที่จะต้องหยุด หรือชะลอตัวลงในการทำงานและการให้บริการ ซึ่งประเทศไทยก็เป็นหนึ่งในประเทศที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคเช่นกัน โดยทางภาครัฐมีมาตรการรับมือโรคระบาดอย่างชัดเจน ในการควบคุมและป้องกันการระบาดของโรคในทุกภาคส่วน โดยในส่วนของระบบการศึกษา การจัดการเรียนการสอนของครูในสถานศึกษาต่าง ๆ ทั้งระดับโรงเรียน และระดับมหาวิทยาลัย ต้องมีการปรับเปลี่ยน มีการบริหารจัดการการเรียนรู้อยู่ในรูปแบบใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของโรคระบาด รวมไปถึงเด็กเล็กในระดับปฐมวัยก็ได้รับผลกระทบจากโรคระบาด เนื่องจากการอยู่รวมกันของเด็กสามารถก่อให้เกิดการติดต่อของโรคได้ทั้งในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และโรงเรียนอนุบาล ทั้งนี้ การป้องกันโรคระบาดเป็นหน้าที่ของทุกคน โดยบุคลากรทางการศึกษา สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะต้องร่วมเฝ้าระวัง ควบคุม ให้คำแนะนำ และดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด ควรศึกษาเกี่ยวกับโรคระบาดให้เข้าใจอย่างชัดเจนและถูกต้อง เพื่อที่จะหาแนวทางในการป้องกันและควบคุมโรคระบาด รวมไปถึงเตรียมความพร้อมในการรับมือต่อสถานการณ์อยู่เสมอ และในเด็กปฐมวัยนั้นควรมีการเตรียมความพร้อม ป้องกัน เฝ้าระวัง ควบคุมโรค เพื่อลดการแพร่ระบาด โดยการส่งเสริมพฤติกรรมในการดูแลตนเองที่ถูกต้องอย่างสม่ำเสมอ ระหว่างปฏิบัติกิจวัตรประจำวันและทำกิจกรรมต่าง ๆ ในบทความนี้จะได้กล่าวถึงความหมายของโรคระบาด ปัจจัยที่มีผลต่อการระบาดของโรค ตัวอย่างโรคระบาดที่ส่งผลกระทบต่อเด็กปฐมวัย แนวทางการป้องกันโรคระบาดในสถานศึกษา และแนวทางการจัดกิจวัตรประจำวันเพื่อลดความเสี่ยงของโรคระบาด

ความหมายของโรคระบาด

โรค เป็นคำที่มาจากภาษาบาลีและสันสกฤต (อ่านว่า โร-คะ) แปลว่า สิ่งที่ทำลายความแข็งแรงของร่างกาย โรคหรือความเจ็บป่วย คือภาวะที่ร่างกายไม่ปกติ รู้สึกไม่สบาย คำว่า โรค ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า disease (อ่านว่า ดี-ซีส) ซึ่งมาจากคำว่า dis (อ่านว่า ดีส) แปลว่า ไม่ กับคำว่า ease (อ่านว่า อีส) แปลว่าง่ายหรือสบาย (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 30 มกราคม 2555)

โรคระบาด หมายความว่า โรคติดต่อหรือโรคที่ยังไม่ทราบสาเหตุของการเกิดโรคแน่ชัดซึ่งอาจแพร่ไปสู่ผู้อื่นได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง หรือมีภาวะของการเกิดโรคมามากผิดปกติกว่าที่เคยเป็นมา (พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พุทธศักราช 2558, 10 สิงหาคม 2558) โดยโรคระบาด (Epidemic) เป็นโรคที่แพร่กระจายอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบต่อบุคคลหลายคนในเวลาเดียวกัน (Merriam Webster, 2020a, April 27) แต่การระบาดใหญ่ (Pandemic) เป็นโรคที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่กว้างและมีผลกระทบที่สูงเป็นพิเศษต่อประชากร (Merriam Webster, 2020b, April 27) ทั้งนี้โรคระบาด (Epidemic) มักใช้เพื่ออธิบายการระบาดของโรคที่ควบคุมไม่ได้ ซึ่งจำกัดอยู่เพียงประเทศหรือบริเวณเดียว สิ่งนี้แตกต่างจากการระบาดใหญ่ (Pandemic) ที่เป็นคำศัพท์ที่ผู้เชี่ยวชาญโรคใช้ เมื่อโรคระบาดกำลังเติบโตในหลายประเทศ และทวีปในเวลาเดียวกัน (Newey & White, 2020, March 22)

ข้อมูลที่ได้กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า โรคระบาด หมายถึง โรคติดต่อที่ส่งผลให้ร่างกายมีภาวะที่ไม่ปกติเกิดการเจ็บป่วย ซึ่งสามารถแพร่กระจายไปสู่ผู้อื่นทั้งในวงแคบและวงกว้างได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ผู้อื่นเกิดอาการตามโรคนั้น ๆ ร่วมด้วย ในบทความนี้จะกล่าวถึงโรคระบาด (Epidemic) เนื่องจากการระบาดของโรคที่พบได้บ่อยครั้งกว่า และเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับครูปฐมวัยในการดูแลและป้องกันเด็กเมื่อเข้าสู่โรงเรียนมากกว่า

ปัจจัยที่มีผลต่อการระบาดของโรค

การเกิดโรคระบาดแต่ละครั้งนั้น จะมีปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการเกิดหรือการแพร่กระจายของเชื้อโรค ซึ่งในทางการศึกษาเกี่ยวกับระบาดวิทยา ได้ระบุไว้ว่า ปัจจัยหลักที่สำคัญในวิทยาการระบาดมี 3 ประการ โดยมีอิทธิพลเกี่ยวข้องกับการเกิดโรคและการกระจายของโรคในชุมชน ประกอบด้วย 1) สิ่งที่ทำให้เกิดโรค (Agent) อาจจะเป็นสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตที่เป็นสาเหตุหลักของการเกิดเชื้อโรคแล้วนำไปสู่การเกิดโรค อาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงภายในตนเอง หรือได้รับอิทธิพลจากปัจจัยรอบข้างก็ได้ 2) เจ้าบ้าน (Host) ที่สิ่งทำให้เกิดโรคมารอาศัยและแพร่พันธุ์ ได้แก่ สัตว์ต่าง ๆ รวมทั้งมนุษย์ ซึ่งเจ้าบ้านนั้นเปรียบเหมือนตัวกลางในการให้ปรสิตหรือเชื้อโรคอยู่อาศัย ตัวเจ้าบ้านอาจจะเป็นได้ทั้งผู้แพร่เชื้อโดยตรงหรือพาหะนำโรคก็ได้ 3) สิ่งแวดล้อม (Environment) เป็นบริบทแวดล้อมของตัวเจ้าบ้าน โดยมีความสัมพันธ์หรือเชื่อมโยงกับการดำรงชีวิตของเจ้าบ้าน อีกทั้งมีอิทธิพลมากพอในการเพิ่มระดับความรุนแรงของเชื้อโรคได้ ในภาวะปกตินั้น ปัจจัยทั้งสามประการจะมีความสมดุลกันโดยมีความคงที่และไม่เปลี่ยนแปลง ไม่มีปัจจัยใดที่มากหรือน้อยเกินไป ถ้าปัจจัยใดเกิดการเปลี่ยนแปลงมากขึ้นหรือลดน้อยลงก็จะก่อให้เกิดความไม่สมดุล (ไพบุลย์ โล่ห์สุนทร, 2553) การเปลี่ยนแปลงทางสังคม สิ่งแวดล้อม พฤติกรรมมนุษย์ และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี รวมไปถึงการคมนาคมที่สะดวกรวดเร็ว ส่งผลให้การระบาดของโรคเพิ่มสูงขึ้น (นันทิยา เมฆวรรณ และ สมเดช พินิจสุนทร, 2556) ผู้เขียนบทความสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก่อให้เกิดความไม่สมดุลของปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งหรือทั้งสามปัจจัย ส่งผลต่อการเกิดโรคระบาด ความรุนแรงของการแพร่กระจายเชื้อโรคจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับระดับของความเปลี่ยนแปลงว่าสิ่งที่ก่อให้เกิดโรคหรือสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปมากน้อยแค่ไหน สิ่งมีชีวิตสามารถรับมือและปรับตัวได้หรือไม่ พร้อมทั้งระบบ

ภูมิคุ้มกันของร่างกายมีประสิทธิภาพในการกำจัดเชื้อโรคอย่างไร และการรักษา ควบคุมโรคระบาดต่าง ๆ นั้น บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีความพร้อมหรือไม่และมีมาตรการอย่างไร โดยจะต้องวิเคราะห์ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ขาดความสมดุล ในปัจจัยนั้นมีองค์ประกอบใดบ้างที่ส่งผลต่อการแพร่กระจายของโรค เพื่อที่จะได้ ควบคุม ปรับ และกำจัดองค์ประกอบของปัจจัยที่ก่อให้เกิดโรคเหล่านั้นให้กลับมาอยู่ในสภาวะสมดุลอีกครั้ง ก็จะสามารทำให้โรคระบาดที่เกิดขึ้นชะลอตัวลงและหายไปในที่สุด

ตัวอย่างโรคระบาดที่ส่งผลกระทบต่อเด็กปฐมวัย

ปัจจุบันนี้โรคระบาดสามารถติดต่อในคนได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมที่มีประชากรอยู่รวมกัน อย่างหนาแน่น สำหรับประเทศไทยเคยมีโรคระบาดที่เกิดขึ้นหลายครั้ง และมีโรคระบาดหลายโรค ที่ส่งผลกระทบต่อเด็กปฐมวัย รวมถึงแนวปฏิบัติในการดูแลและป้องกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

โรคมือ เท้า ปาก

มือ เท้า ปาก เป็นโรคที่เชื้อแพร่กระจายได้ง่าย โดยเฉพาะในช่วง 7 วันแรกของการติดเชื้อ โดยเฉพาะเมื่อเด็ก ๆ อยู่รวมกัน เล่นของเล่นร่วมกัน กินอาหารและสัมผัสกัน ไวรัสอาจติดมากับมือ หรือของเล่นที่เปื้อนน้ำลาย น้ำมูก น้ำจากตุ่มพองและแผล หรืออุจจาระของผู้ป่วย และอาจเกิดจากการไอจามรดกัน ทำให้เชื้อแพร่กระจายไปอย่างรวดเร็ว (เอ๋อมพร สกุลแก้ว, 2550) สามารถติดต่อได้ง่าย กับเด็กปฐมวัยและยิ่งเมื่ออยู่ที่โรงเรียนโอกาสในการระบาดจะเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากเด็กปฐมวัย ต้องทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ทั้งนี้ การดูแลและป้องกันโรคสามารถทำได้โดยล้างมือให้สะอาด รวมไปถึงทำความสะอาดอุปกรณ์สิ่งของเครื่องใช้ส่วนรวมเป็นประจำ

การติดเชื้อท้องเสียโนโรไวรัส (Norovirus)

เชื้อโนโรไวรัสสามารถติดต่อได้ง่ายจากคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่ง ด้วยการรับประทานอาหารที่มี เชื้อโนโรไวรัส เช่น น้ำดื่ม น้ำแข็ง ผัก ผลไม้สด และหอยนางรม รวมถึงการจับหรือสัมผัสกับสิ่งของที่มี เชื้อโนโรไวรัสแล้วนำนิ้วเข้าปาก และการสัมผัสกับผู้ป่วยโดยตรง (พรเทพ สวนดอก, 2560) การดูแล เรื่องความสะอาดจึงเป็นเรื่องที่สำคัญกับเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการปลูกฝังเรื่องการล้างมือ ให้สะอาด การรับประทานอาหารที่ปรุงสุก สะอาด สดใหม่และดื่มน้ำสะอาดอย่างสม่ำเสมอ

โรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ ชนิด เอ เอช 1 เอ็น 1 (A H1N1)

เชื้อไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่จะอยู่ในเสมหะ น้ำมูก น้ำลายของผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อ สามารถแพร่ไปยังผู้อื่นโดยการไอ หรือจามรดกันในระยะใกล้ชิด หรือติดจากมือและสิ่งของที่มีเชื้อปนเปื้อนอยู่ นอกจากนี้เชื้อจะเข้าสู่ร่างกายทางจมูก และตา เช่น การแคะจมูก ขยี้ตา (พิไลพันธ์ พุทธิวัฒน์, 9 พฤศจิกายน 2553) การแสดงอาการคล้ายไข้หวัดปกติทั่ว ๆ ไป เมื่อเด็กมีความใกล้ชิดและมีการทำกิจกรรมร่วมกัน ก็จะสามารทำให้แพร่เชื้อได้ง่ายและเกิดการระบาดได้ ควรให้เด็กสวมใส่หน้ากากอนามัยและล้างมือให้สะอาด

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด 19 (Coronavirus Disease 2019: COVID-19)

โควิด 19 เป็นโรคติดเชื้อทางเดินหายใจ มีการแพร่กระจายเชื้อทางอากาศ (airborne) หากผู้ป่วยไอ หรือจาม ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้ป่วยในระยะ 1-2 เมตร จะหายใจนำเชื้อเข้าสู่ระบบทางเดินหายใจ โดยรับเชื้อจากฝอยละอองขนาดใหญ่และฝอยละอองขนาดเล็กที่ฟุ้งกระจายอยู่ในอากาศ รวมไปถึงการติดเชื้อ จากการสัมผัสสิ่งของที่มีฝอยละอองของเชื้อติดอยู่ (อมร ลีลารัศมี, 19 กุมภาพันธ์ 2563) ไวรัสโคโรนา สายพันธุ์ใหม่หรือ COVID-19 มีการแพร่กระจายอย่างรวดเร็ว สิ่งที่สำคัญคือต้องให้เด็กรู้จักป้องกันตนเอง ให้ห่างไกลโรค เว้นระยะห่างระหว่างตนเองกับผู้อื่น สวมใส่หน้ากากอนามัยและล้างมือให้สะอาด

ข้อมูลจากตัวอย่างโรคระบาดที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตและระบบภูมิคุ้มกันในร่างกายของสิ่งมีชีวิตจนก่อให้เกิดโรคในร่างกาย ดังนั้นเด็กปฐมวัยควรได้รับการดูแลและป้องกันโรคต่าง ๆ อย่างถูกต้อง เพื่อให้เด็กสามารถดูแลตนเองได้อย่างปลอดภัย ตามหลักการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อหรือโรคระบาด

แนวทางการป้องกันโรคระบาดในสถานศึกษา

สถานศึกษาถือเป็นสถานที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคระบาด เนื่องจากในสถานศึกษามีคนจำนวนมากอยู่รวมกัน ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรทางการศึกษาหรือเด็ก ทั้งนี้เด็กเล็กหรือเด็กที่อยู่ในวัยเตาะแตะมักจะเจ็บป่วยได้ง่าย และเมื่อไปอยู่รวมกันในศูนย์เด็กเล็กหรือโรงเรียนอนุบาลต่าง ๆ ก็ทำให้เชื้อโรคแพร่กระจายสู่เด็กคนอื่น หรือตนเองได้รับเชื้อจากคนอื่นได้ง่าย ทำให้เด็กจำนวนมากต้องหยุดเรียน ดังนั้นหากการระบาดของโรคกระจายไปในวงกว้างมากขึ้น ทางสถานศึกษาควรมีมาตรการป้องกันโรคระบาดโดยยึดหลักตามแผนปฏิบัติการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคติดต่อหรือโรคระบาด พ.ศ. 2559 – 2561 (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 24 พฤษภาคม 2559) และพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พุทธศักราช 2558 (10 สิงหาคม 2558) หมวด 6 การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ มาตรา 34 เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ เมื่อเกิดโรคติดต่ออันตรายหรือโรคระบาด และปฏิบัติตามแนวทางการป้องกันควบคุมโรคติดต่อในศูนย์เด็กเล็ก และโรงเรียนอนุบาล (สำนักโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2558) โดยผู้เขียนได้นำมาสรุปเป็นแนวทางการป้องกันโรคระบาดในสถานศึกษา เพื่อแสดงให้เห็นถึงบทบาทของครู ผู้ดูแลเด็ก และผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการป้องกันโรคระบาด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. บทบาทของครู ผู้ดูแลเด็ก และผู้ที่เกี่ยวข้อง ด้านการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา

1.1 ศึกษาเกี่ยวกับมาตรการ หรือการป้องกันตนเองสำหรับเด็กเป็นอย่างดี โดยศึกษาให้เข้าใจอย่างแท้จริง

1.2 หมั่นทำความสะอาดห้องต่าง ๆ ของสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็น ห้องพยาบาล ห้องพักรักษา หอกรู ห้องน้ำ ห้องครัว และห้องเรียน รวมไปถึงสิ่งของเครื่องใช้ส่วนรวมที่ใช้ร่วมกัน ในทุก ๆ วัน และมีการใช้น้ำยาฆ่าเชื้อโรคเดือนละ 1 ครั้ง

1.3 คัดกรองบุคคลที่จะเข้ามาภายในสถานศึกษาโดยก่อนเข้าสถานศึกษามีการตรวจวัดไข้โดยใช้เทอร์โมมิเตอร์ดิจิทัลวัดอุณหภูมิร่างกาย ถ้ามีอุณหภูมิร่างกายเกิน 37.2 องศาเซลเซียส รวมไปถึงมีอาการป่วยอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น ไอ มีน้ำมูก ให้แจ้งผู้ปกครองเพื่อพาบุตรหลานของตนไปพบแพทย์ หรือพาไปโรงพยาบาล และพิจารณาการหยุดเรียน เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค ในกรณีที่บุคคลภายนอก หากวัดอุณหภูมิร่างกายแล้วเกินกว่าที่กำหนดไว้ ไม่อนุญาตให้เข้ามาบริเวณสถานศึกษา

1.4 จัดเตรียมเจลแอลกอฮอล์ให้กับเด็กทั้งภายในห้องเรียนและภายนอกห้องเรียน เพื่อให้เด็กได้ใช้หลังการทำกิจกรรมต่าง ๆ และหลังการสัมผัสสิ่งของต่าง ๆ

1.5 แยกของใช้ของเด็กแต่ละคน เพื่อลดการแพร่กระจายของเชื้อโรค

1.6 หากพบว่าเด็กในห้องเรียนป่วยมากกว่า 2 คน ให้พิจารณาถึงการปิดสถานศึกษาชั่วคราวเพื่อทำความสะอาดและลดการแพร่กระจายของโรค

2. บทบาทของครู ด้านการจัดการเรียนการสอน

2.1 ให้ความรู้กับเด็กเรื่องโรคระบาดและการป้องกันตนเองจากโรคระบาด ได้แก่ ลักษณะอาการของโรค ลักษณะการแพร่กระจายของเชื้อโรค การรักษาระยะห่างระหว่างบุคคล การรักษาสุขอนามัยการ

รักษาความสะอาด การล้างมือเป็นประจำ การรับประทานอาหารที่ปรุงสุกใหม่ การส่งเสริมให้เด็กสวมใส่หน้ากากอนามัยอย่างถูกวิธี

2.2 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยครูสอดแทรกทักษะและเจตคติเกี่ยวกับการดูแลและป้องกันตนเองจากโรคระบาดอย่างสม่ำเสมอในบรรยากาศที่ดี เป็นธรรมชาติ โดยเด็กสามารถบอกได้ว่าอาการที่พบเป็นลักษณะของโรคระบาดชนิดใด เด็กสามารถหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดการแพร่กระจายของเชื้อโรคได้ เด็กสามารถเว้นระยะห่างระหว่างตนเองเมื่อต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ เด็กสามารถรักษาสุขอนามัยของตนเองได้ เพื่อให้เด็กมีทักษะและเจตคติที่ดีในการรักษาสุขอนามัยและการดูแลตนเอง

2.3 จัดการเรียนการสอนในบริเวณโล่งกว้างที่อากาศสามารถถ่ายเทได้สะดวก มีสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย รวมไปถึงห้ามนำสัตว์ทุกชนิดเข้ามาในโรงเรียน ซึ่งอาจจะเป็นพาหะของเชื้อโรคได้

การปฏิบัติตามแนวทางที่กล่าวไปข้างต้นไม่ว่าจะเป็นด้านการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาและด้านการจัดการเรียนการสอน ทั้งที่เป็นการวางแผนปรับปรุงสภาพแวดล้อม พร้อมทั้งเฝ้าระวังการเจ็บป่วยของเด็กเพื่อลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคระบาดในโรงเรียน จะมีส่วนช่วยในการป้องกันและควบคุมการระบาดที่อาจจะเกิดขึ้นกับเด็กได้ การทำให้เด็กเรียนรู้แนวทางในการป้องกันโรคระบาดมีแนวทางปฏิบัติหลากหลายรูปแบบ ครูผู้ดูแลเด็ก และผู้เกี่ยวข้อง ควรสร้างความตื่นตัวให้แก่เด็กถึงการป้องกันตนเองจากโรคระบาดและมีการปรึกษากับผู้ปกครองรวมถึงการปฏิบัติตามแนวทางของหน่วยงานภาครัฐ ในการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนให้เป็นไปในรูปแบบที่ยังสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างเป็นปกติ โดยเท่าทันสถานการณ์ของโรคระบาดเนื่องจากในฐานวิถีชีวิตใหม่เด็กต้องมีความรู้เรื่องโรคระบาด มีทักษะในการป้องกันตนเองจากโรค และมีเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานใหม่ หรือสิ่งใหม่ที่เข้ามา พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง โดยสามารถบูรณาการผ่านกิจกรรมประจำวันและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ

แนวทางการจัดกิจกรรมประจำวันเพื่อลดความเสี่ยงของโรคระบาด

เมื่อเกิดโรคระบาดสิ่งสำคัญลำดับแรกที่เด็กควรได้รับคือ ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับโรคระบาดอย่างถ่องแท้ องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย ได้เสนอแนะวิธีสื่อสารกับเด็กนักเรียนเกี่ยวกับ โรคไวรัสโคโรนา (โควิด-19) สรุปความได้ว่าความรู้ที่เด็กควรรู้ประกอบด้วย ลักษณะอาการของโรค ลักษณะการแพร่กระจายของเชื้อโรค การรักษาระยะห่างระหว่างบุคคล การรักษาสุขอนามัย ซึ่งสามารถนำมาเป็นแนวทางสำหรับเด็กในการเรียนรู้ผ่านกิจวัตรประจำวันและกิจกรรมหลักต่าง ๆ เพื่อรับมือในสถานการณ์ที่มีการเกิดโรคระบาด เมื่อฝึกให้เด็กปฏิบัติตนในการป้องกันโรคอย่างสม่ำเสมอจะเกิดเป็นความเคยชินก่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการรักษาสุขอนามัยของตนเอง (องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย, 31 มีนาคม 2563)

กิจวัตรประจำวันของเด็กปฐมวัยเป็นการกระทำของเด็กในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เมื่ออยู่ภายในโรงเรียน ในแต่ละโรงเรียนมีตารางกิจวัตรประจำวันแตกต่างกันไปตามแต่ละบริบทของสถานศึกษา แต่โดยส่วนใหญ่ก็จะมีการจัดรูปแบบของกิจวัตรประจำวันที่คล้ายคลึงกัน เช่น ในแต่ละวันจะมีการรับประทานอาหารกลางวัน การนอนหลับพักผ่อน และการทำกิจกรรมในห้องเรียนของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับหลักการในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ.2560 (กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) ที่ได้กำหนดไว้ในสถานการณ์ที่มีโรคระบาดเกิดขึ้นในระดับที่ยังจัดการเรียนการสอนได้ โรงเรียนสามารถกำหนดแนวทางการปฏิบัติตนของเด็กในการทำกิจวัตรประจำวัน เพื่อป้องกันและลดความเสี่ยงของการติดเชื้อโรคระบาดในเด็กปฐมวัย จากแนวทางการป้องกันควบคุมโรคติดต่อในศูนย์เด็กเล็ก และโรงเรียนอนุบาล (สำนักโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2558) และหลักการในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ.2560 (กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น

พื้นฐาน, 2560) ช่างต้นผู้เขียนได้สรุปเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมประจำวันสำหรับครูในการปฏิบัติเพื่อป้องกันและลดความเสี่ยงของการติดเชื้อโรคระบาดในเด็กปฐมวัย ดังนี้

1. ก่อนเข้าโรงเรียน ครูควรมีการสื่อสารเพื่อขอความร่วมมือผู้ปกครองให้สวมใส่หน้ากากอนามัยให้กับบุตรหลานของตนมีการตรวจวัดไข้เด็กโดยใช้เทอร์โมมิเตอร์ดิจิตอลวัดอุณหภูมิร่างกาย จากนั้นครูจะต้องให้เด็กล้างมือด้วยเจลแอลกอฮอล์ก่อนเข้าห้องเรียน ทำความเคารพครูด้วยการยกมือไหว้ โดยหลีกเลี่ยงการสัมผัสตัวผู้อื่น

2. เข้าแถวเคารพธงชาติ ครูควรจัดให้เด็กเข้าแถวหน้าห้องเรียนของตนเองโดยเว้นระยะห่างของเด็กประมาณ 3 ฟุต (สถาบันบำราศนราดูร กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2556) ลดกิจกรรมหน้าเสาธงให้เหลือเพียงการเคารพธงชาติและสวดมนต์ เพื่อลดระยะเวลาในการทำกิจกรรม

3. เข้าห้องน้ำ ล้างมือ ครูควรจัดให้มีการแยกห้องน้ำสำหรับผู้ชายและผู้หญิงอย่างชัดเจน และกำหนดให้เด็กเข้าห้องน้ำ 1 คน / 1 ห้อง ทั้งก่อนและหลังเข้าห้องน้ำทุกครั้งต้องให้เด็กล้างมือด้วยน้ำสบู่และน้ำสะอาดอย่างถูกต้องเป็นเวลาประมาณ 20 วินาที ครูอาจมีการใช้เทคนิคโดยใช้เพลงประกอบขณะเด็กล้างมือเพื่อเป็นการจับเวลา และติดแผนภูมิขั้นตอนการล้างมือที่ถูกต้องไว้ที่บริเวณอ่างล้างมือ

4. เข้าห้องเรียน ครูตรวจสอบการมาโรงเรียนของเด็กในห้อง พุดทบทวนสิ่งที่เด็ก ๆ ปฏิบัติเพื่อเป็นการดูแลสุขลักษณะของตนเองและสนทนากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

5. การรับประทานอาหารว่าง ครูจัดอาหารโดยแยกให้เด็กเป็นรายบุคคล ดูแลให้เด็กใช้ช้อนหรือส้อมในการรับประทานอาหาร โดยภาชนะที่ใส่อาหารต้องสะอาด ปิดมิดชิด เป็นการป้องกันเชื้อโรคหรือแมลงจัดให้เด็กนั่งห่างกันประมาณ 3 ฟุต และให้นั่งเป็นแถวเดียวกันทั้งหมด เพื่อป้องกันการกระจายของสารคัดหลั่ง

6. การทำกิจกรรมในห้องเรียน ครูควรหลีกเลี่ยงการทำกิจกรรมกลุ่มที่让孩子ใกล้ชิดกัน เช่น กิจกรรมที่เด็กต้องสัมผัสกัน หรือกิจกรรมที่ต้องใช้อุปกรณ์ร่วมกัน แต่เป็นการจัดกิจกรรมให้เด็กได้สื่อสารพูดคุยในการทำปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และเฝ้าติดตามให้เด็กปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ตั้งไว้เพื่อป้องกันการติดต่อของโรคระบาด

7. การรับประทานอาหารกลางวัน ครูจัดอาหารโดยแยกให้เด็กเป็นรายบุคคล โดยจัดอาหารให้เด็กบริโภคครบ 5 หมู่ เป็นอาหารปรุงสุกใหม่ ทั้งนี้ให้ยึดตามหลักปฏิบัติของข้อ 5

8. เข้าห้องน้ำ ล้างมือ แปร่งฟัน ครูควรแยกอุปกรณ์สำหรับการแปร่งฟันให้เด็กเป็นรายบุคคล โดยในขณะที่แปร่งฟัน ครูต้องจัดให้เด็กแต่ละคนเรียงแถวหน้ากระดานที่อ่างล้างหน้า และเว้นระยะห่างแต่ละคนประมาณ 3 ฟุต หลังจากแปร่งฟันครูตรวจสอบความสะอาดของอุปกรณ์และให้เด็กเก็บอุปกรณ์ไว้ประจำที่ของตนเอง

9. เข้านอนกลางวัน ครูควรจัดที่นอนโดยเว้นระยะห่างในการนอนให้เด็กประมาณ 3 ฟุต มีการวัดไข้ก่อนเข้านอน หากเด็กมีไข้ หรืออาการป่วยอื่น ๆ ให้แยกเด็กคนนั้นออกจากเพื่อน และรายงานอาการให้ผู้ปกครองทราบเพื่อพิจารณาว่าควรจะมีบุตรหลานของตนกลับหรือไม่ ในส่วนของเครื่องนอนให้เด็กแยกเป็นของตัวเอง เมื่อตื่นนอนให้เด็กเก็บที่นอนไว้ประจำที่ของตนเอง

10. เข้าห้องน้ำ ล้างหน้า ทั้งนี้ให้ยึดหลักปฏิบัติของข้อ 3 และหลังจากล้างมือจึงล้างหน้าด้วยน้ำสะอาดเป็นลำดับถัดมา

11. การรับประทานอาหารว่าง ครูจัดอาหารโดยแยกให้เด็กเป็นรายบุคคล ดูแลให้เด็กใช้ช้อนหรือส้อมในการรับประทานอาหาร ทั้งนี้ให้ยึดตามหลักปฏิบัติของข้อ 5

12. เตรียมตัวกลับบ้าน ครูควรดูแลให้เด็กจัดเก็บอุปกรณ์การเรียนของตนเองใส่กระเป๋าให้เรียบร้อย และนั่งรอผู้ปกครองอยู่ภายในห้องเรียนอย่างเป็นระเบียบจนกระทั่งผู้ปกครองมารับแล้วจึงสวมรองเท้า ใช้เจลแอลกอฮอล์ล้างมือก่อนออกจากโรงเรียน

การจัดกิจวัตรประจำวันเพื่อป้องกันและลดความเสี่ยงของการติดเชื้อโรคระบาดในเด็กปฐมวัยข้างต้นสามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตาราง 1

ตารางสรุปการจัดกิจวัตรประจำวันเพื่อป้องกันและลดความเสี่ยงของการติดเชื้อโรคระบาดในเด็กปฐมวัย

กิจวัตรประจำวัน	แนวทางการปฏิบัติ
1. ก่อนเข้าโรงเรียน	ครูดูแลให้เด็กทุกคนสวมใส่หน้ากากอนามัย / ตรวจวัดไข้เด็ก / ให้เด็กล้างมือด้วยเจลแอลกอฮอล์ / ให้เด็กทำความสะอาดครูด้วยการยกมือไหว้
2. เข้าแถวเคารพธงชาติ	เข้าแถวโดยเว้นระยะห่างระหว่างเด็ก / ลดกิจกรรมหน้าเสาธงมีเพียงการเคารพธงชาติและสวดมนต์ เพื่อลดระยะเวลาในการทำกิจกรรม
3. เข้าห้องน้ำ ล้างมือ	กำหนดให้เด็กเข้าห้องน้ำห้องละ 1 คน / ก่อนและหลังเข้าห้องน้ำทุกครั้งต้องให้เด็กล้างมือด้วยน้ำสบู่และน้ำสะอาด
4. เข้าห้องเรียน	ครูมีการพูดทบทวนสิ่งที่เด็ก ๆ ปฏิบัติและสนทนาเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน
5. การรับประทานอาหารว่าง	แยกอาหารให้เด็กเป็นรายบุคคล / ใช้ช้อน-ส้อม และภาชนะที่ใส่อาหารต้องสะอาด ปิดมิดชิด / เด็กควรนั่งเว้นระยะห่างกัน
6. การทำกิจกรรมในห้องเรียน	ครูควรหลีกเลี่ยงการทำกิจกรรมกลุ่มที่让孩子ใกล้ชิดกัน
7. การรับประทานอาหารกลางวัน	แยกอาหารให้เด็กเป็นรายบุคคล / ใช้ช้อน-ส้อม และภาชนะที่ใส่อาหารต้องสะอาด ปิดมิดชิด / เด็กควรนั่งเว้นระยะห่างกันและให้นั่งเป็นแถวเดียวกัน
8. เข้าห้องน้ำ ล้างมือ แปรงฟัน	มีการแยกอุปกรณ์สำหรับการแปรงฟันให้เด็กเป็นรายบุคคล
9. เข้านอนกลางวัน	เว้นระยะห่างสำหรับการปูที่นอน / มีการตรวจวัดไข้เด็กก่อนเข้านอน / แยกเครื่องนอนเป็นของส่วนตัวของเด็กแต่ละคน
10. เข้าห้องน้ำ ล้างหน้า	กำหนดให้เด็กเข้าห้องน้ำห้องละ 1 คน / ก่อนและหลังเข้าห้องน้ำทุกครั้งต้องให้เด็กล้างมือด้วยน้ำสบู่และน้ำสะอาด และหลังจากล้างมือเรียบร้อยแล้วล้างหน้าด้วยน้ำสะอาดเป็นลำดับถัดมา
11. การรับประทานอาหารว่าง	มีการแยกอาหารให้เด็กเป็นรายบุคคล / ให้เด็กใช้ช้อนหรือส้อมในการรับประทานอาหาร ทั้งนี้ช้อน-ส้อม และภาชนะที่ใส่อาหารต้องสะอาด ปิดมิดชิด / เด็กควรนั่งเว้นระยะห่างกัน
12. เตรียมตัวกลับบ้าน	ให้เด็กจัดเก็บอุปกรณ์การเรียนของตนเอง / ใช้เจลแอลกอฮอล์ล้างมือก่อนออกจากโรงเรียน

การเรียนรู้เพื่อเสริมทักษะและประสบการณ์ในแต่ละวันของเด็กนั้นนอกจากจะต้องมีกิจกรรมประจำวันแล้ว ยังสามารถสอดแทรกกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม ให้แก่เด็กปฐมวัยภายในหนึ่งวัน หรืออาจจะจัดกิจกรรมหลักบางกิจกรรมตามความเหมาะสมต่อความต้องการของเด็ก หรือตามบริบทสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ โดยใช้วิธีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย เช่น การสาธิต การทดลอง การทัศนศึกษา การอภิปรายกลุ่มย่อย การแสดงละคร การแสดงบทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง เกม สถานการณ์จำลอง และ ศูนย์การเรียนรู้ (ทิศนา แฉมมณี, 2551) ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้อย่างสนุกสนาน ก่อให้เกิดเจตคติที่ดีในการปฏิบัติตน ทั้งนี้จะขอยกตัวอย่างกิจกรรมหลัก 2 กิจกรรมที่สอดคล้องกับพัฒนาการตามวัยของเด็กปฐมวัย ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) โดยนำมาพิจารณาแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับแนวทางในการป้องกันและลดความเสี่ยงของโรคระบาดในเด็กปฐมวัยจากแนวทางการป้องกันควบคุมโรคติดต่อในศูนย์เด็กเล็ก และโรงเรียนอนุบาล (สำนักโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2558) ผู้เขียนจึงได้เสนอเป็นแนวทางสำหรับครูในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยในช่วงที่มีโรคระบาด ดังนี้

1. กิจกรรมเสรี เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเล่นกับสื่อและเครื่องเล่นอย่างอิสระ ตามมุมของเล่น มุมประสบการณ์ หรือศูนย์การเรียนรู้ที่จัดไว้ โดยให้เด็กมีโอกาสเลือกเล่นได้อย่างเสรี ตามความสนใจและความต้องการของเด็ก ทั้งเป็นรายบุคคล และเป็นกลุ่ม การจัดมุมเล่นที่ดีควรจัดสื่อที่ตรงกับความสนใจของเด็ก เหมาะสมกับระดับพัฒนาการ มีอุปกรณ์ที่เพียงพอกับเด็ก จัดวางสื่อและอุปกรณ์ในบริเวณที่เด็กหยิบจับได้ ทั้งนี้ควรจัดเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อโรค เช่น ศูนย์การเรียนรู้ โดยจัดทำเป็นฐานล้างมือ ฐานหน้ากากอนามัย ฐานกินร้อนช้อนตนเอง นอกจากนี้ในมุมเสรีต่าง ๆ ครูควรหมั่นทำความสะอาดเครื่องเล่นทุกชิ้นเป็นประจำทุกวัน ให้เด็กแต่ละคนล้างมืออย่างถูกวิธีทั้งก่อนและหลังการหยิบจับสิ่งของทุกครั้ง สวมใส่หน้ากากอนามัย และหลีกเลี่ยงการสัมผัสผู้อื่นทางร่างกายภายในบริเวณห้องเรียนควรหมั่นเปิดหน้าต่าง และจัดพื้นที่อุปกรณ์ต่าง ๆ ให้อากาศถ่ายเทได้สะดวก หรืออาจจะมีการติดตั้งเครื่องฟอกอากาศที่สามารถฆ่าเชื้อโรคได้ เพื่อเป็นตัวช่วยในการฆ่าและทำลายเชื้อโรคที่กระจายอยู่ในอากาศ

2. กิจกรรมกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้มีโอกาสออกไปนอกห้องเรียนเพื่อเคลื่อนไหวร่างกายส่วนต่าง ๆ และการแสดงออกอย่างอิสระ โดยยึดความสนใจและความสามารถของเด็กแต่ละคนเป็นหลัก ซึ่งกิจกรรมที่สามารถสอดแทรกความรู้และเจตคติเกี่ยวกับการดูแลตนเองให้ปลอดภัยจากโรคสามารถจัดเป็นกิจกรรมเกม เช่น เกมวิ่งแข่ง โดยมีกติกาในการเล่นเกมที่ทุกคนต้องรักษาระยะห่างจากเพื่อนอย่างน้อย 2 ช่วงแขนเพื่อลดการสัมผัส ทั้งนี้การออกไปทำกิจกรรมกลางแจ้งบริเวณนอกห้องเรียนอาจทำให้เด็กได้รับเชื้อโรคได้ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งสกปรกตามเครื่องเล่นต่าง ๆ หรือเชื้อโรคที่อยู่ในบริเวณแหล่งธรรมชาติ เมื่อเกิดโรคระบาด การนำเด็กปฐมวัยออกมาทำกิจกรรมกลางแจ้งนั้น ครูต้องดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องเล่นก่อนว่ามีประสิทธิภาพดีอยู่หรือไม่ พร้อมทั้งทำความสะอาดเครื่องเล่น สิ่งสำคัญคือครูต้องรู้และเข้าใจเกี่ยวกับโรคระบาดที่เกิดขึ้น ณ ขณะนั้น เพราะปัจจัยการเกิดโรคบางโรคนั้นมีผลมาจากการที่สิ่งแวดล้อมเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันหรือเปลี่ยนไปช้า ๆ จนเกิดความไม่สมดุล แต่ถ้าปัจจัยที่ก่อให้เกิดโรคไม่ได้มีผลมาจากสิ่งแวดล้อม การให้เด็กได้ทำกิจกรรมตามรูปแบบเดิมขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของครู สถานศึกษา และสถานการณ์ของโรคระบาด รวมถึงมาตรการต่าง ๆ ของภาครัฐ เมื่อนำเด็กมาทำกิจกรรมกลางแจ้ง ควรให้เด็กล้างมือทั้งก่อนและหลังทำกิจกรรม สวมใส่หน้ากากอนามัย และเล่นเครื่องเล่นต่าง ๆ อย่างระมัดระวัง ซึ่งโรคระบาดแต่ละโรคมีการป้องกันต่างกันเมื่อต้องอยู่ในสิ่งแวดล้อมเดียวกัน ดังนั้นครูควรใส่ใจและให้ความสำคัญกับความปลอดภัยของเด็ก

การปรับเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันในสถานการณ์การแพร่กระจายของโรคระบาด คือ การสอดแทรก ส่งเสริม วิธีการดูแลสุขภาพความสะอาดทั้งของตนเองและส่วนรวมให้เด็กซึมซับและปฏิบัติ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อช่วยลดความเสี่ยงของการติดเชื้อ อีกทั้งในกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ก็มีการดูแลสุขภาพ ความสะอาดอย่างเคร่งครัดมากขึ้น ทั้งตัวบุคคลและอุปกรณ์สิ่งของ เนื่องจากเด็กต้องเรียนรู้ผ่านการ เล่น เป็นสำคัญ นอกจากนี้ สิ่งที่ควรให้ความสำคัญคือ การสร้างความตระหนักในการป้องกันโรค และการดูแล ตนเองให้กับเด็ก โดยครูต้องมีทักษะและความสามารถในการอธิบายถึงอาการของโรค อันตรายของโรค และ วิธีการป้องกันตนเองอย่างชัดเจน เด็กเกิดความเข้าใจ ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถนำไปปฏิบัติได้ ในชีวิตประจำวัน ซึ่งครูจะต้องเป็นต้นแบบที่ดีให้กับเด็กอย่างเคร่งครัด เพราะเด็กเป็นวัยที่กำลังเลียนแบบ สิ่งต่าง ๆ รอบตัว เช่น ครูต้องล้างมืออย่างถูกวิธีและบ่อยครั้ง ใส่หน้ากากอนามัย เว้นระยะห่างกับเด็กและผู้อื่น และสอนให้เด็กตระหนักถึงอันตรายของโรคระบาด เป็นต้น หากครูเป็นแบบอย่างที่ดี ให้ความรู้และย้ำเตือน เด็กสม่ำเสมอจะช่วยให้เด็กเกิดเจตคติที่ดีต่อการดูแลและป้องกันตนเอง ซึ่งเมื่อเด็กซึมซับ นำไปปฏิบัติปรับใช้ ในชีวิตประจำวันด้วยตนเองจนก่อให้เกิดเป็นนิสัย จะสามารถลดความเสี่ยงและห่างไกลจากโรคระบาดได้

บทสรุป

โรคระบาดเป็นสิ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เป็นปัญหาที่ไม่มีใครคาดหวังให้เกิดขึ้น เพราะการระบาดของ โรคส่งผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต พฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวันของผู้คน เกิดการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งยังกระทบต่อระบบต่าง ๆ ในสังคม รวมถึงระบบการศึกษาที่ต้องปรับเปลี่ยนเพื่อรับมือกับสถานการณ์ ของโรคระบาด การจัดการศึกษาต้องมีการปรับเปลี่ยนทั้งครูผู้สอนและผู้เรียน โดยเฉพาะในเด็กปฐมวัย ที่มีภูมิคุ้มกันต่ำ ควรต้องมีการระมัดระวังและได้รับการดูแลอย่างเป็นพิเศษ ในสถานการณ์ที่ยังสามารถ จัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาได้ ครูควรมีการสอดแทรกแนวทางการป้องกันตนเอง โดยปลูกฝังความรู้ ให้แก่เด็กในเรื่องสาเหตุการเกิดโรค อาการของโรค วิธีเตรียมตัวรับมือกับการแพร่ระบาดของโรค และวิธี การป้องกันตนเองจากโรคระบาด ให้เด็กได้เรียนรู้จากการปฏิบัติตนและการดูแลสุขภาพลักษณะอย่างถูกต้อง ไม่ว่าจะเป็นการล้างมือ การสวมใส่หน้ากากอนามัย การรักษาความสะอาดของตนเองและส่วนรวม การเว้นระยะห่างที่ปลอดภัย โดยเด็กได้ฝึกทักษะผ่านกิจวัตรประจำวัน เริ่มตั้งแต่ก่อนเข้าโรงเรียนจนกระทั่ง เตรียมตัวกลับบ้าน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ให้เด็กได้เรียนรู้อย่างสนุกสนาน ทั้งกิจกรรมเสรี และกิจกรรมกลางแจ้ง ที่จะช่วยเสริมประสบการณ์และ สร้างความเข้าใจให้กับเด็ก เพื่อให้เด็ก เกิดเจตคติที่ดีในการคำนึงถึงความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น รวมถึงการช่วยป้องกันและควบคุม การแพร่ระบาดของโรค ทั้งนี้บุคลากรทางการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องควรเล็งเห็นถึงความจำเป็นในการจัดทำ แนวทางการป้องกันโรคระบาดอย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับสถานการณ์เพื่อสร้างความตระหนักให้แก่เด็ก ปฐมวัยในด้านการดูแลและการป้องกันตนเองจากโรคระบาด

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย*

พุทธศักราช 2560. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ทิตินา แคมมณี. (2551). *14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ* (พิมพ์ครั้งที่ 8). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

นันทิยา เมฆวรรณ และ สมเดช พินิจสุนทร. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานระบาดวิทยาของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดอุดรธานี. *วารสารการพัฒนาศาสนาสุขภาพชุมชน มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 1(3), 92-104.

พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พุทธศักราช 2558. (2558, 10 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 132 ตอนที่ 86 ก. หน้า 26-49.

พรเทพ สวนดอก. (2560). โนโรไวรัส (NOROVIRUS) ตัวการท้องเสียระบาดในเจ้าตัวเล็ก. โรงพยาบาลกรุงเทพ. <https://www.bangkokhospital.com/th/disease-treatment/norovirus>

พิไลพันธ์ พุทธิพนะ. (2553, 9 พฤศจิกายน). รู้จัก "ไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ A H1N1" (ไข้หวัดเม็กซิโก). Siriraj E-Public Library. <https://www.si.mahidol.ac.th/sidoctor/e-pl/articledetail.asp?id=747>

ไพบุลย์ โล่ห์สุนทร. (2553). แนวคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ทำให้เกิดโรค โสสท์ และสิ่งแวดล้อม. ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สถาบันบำราศนราดูร กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2556). คู่มือปฏิบัติ การป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2555, 30 มกราคม). โรค. <http://www.royin.go.th/?knowledges=โรค-๓๐-มกราคม-๒๕๕๕>

สำนักโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2558). แนวทางการป้องกันควบคุมโรคติดต่อในศูนย์เด็กเล็ก และโรงเรียนอนุบาล (สำหรับผู้ดูแลเด็ก) (พิมพ์ครั้งที่ 2). บอรัณ พุ บี พับลิชชิง.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2559, 24 พฤษภาคม). แผนปฏิบัติการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคติดต่อหรือโรคระบาด พ.ศ. 2559-2561 ตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พุทธศักราช 2558. https://cabinet.soc.go.th/soc/Program2-3.jsp?top_serl=99319520

องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย. (2563, 31 มีนาคม). วิธีสื่อสารกับเด็กนักเรียนเกี่ยวกับ โรคไวรัสโคโรนา (โควิด-19). สืบค้นจาก <https://www.unicef.org/thailand/th/coronavirus/how-teachers-can-talk-children-about-coronavirus-disease-covid-19>

อมร สิลารัศมี. (2563, 19 กุมภาพันธ์). เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับ COVID-19 จากโรคติดเชื้อไวรัส SARS-CoV-2. แพทยสภา. <https://tmc.or.th/pdf/Covid-19-MD-AmornUpdate.pdf>

เอี่ยมพร สกุลแก้ว. (2550). โรคมือ เท้า ปาก. ไกล่หมอ.

ภาษาอังกฤษ

Newey, S. & White, J. (2020, 22 March). Coronavirus outbreak declared a pandemic: what does it mean, and does it change anything. *Telegraph UK*. <https://www.telegraph.co.uk/global-health/science-and-disease/pandemic-coronavirus-who-what-impact-uk/>

Merriam Webster. (2020a, 27 April). *epidemic*. <https://www.merriam-webster.com/dictionary/epidemic>

Merriam Webster. (2020b, 27 April). *pandemic*. <https://www.merriam-webster.com/dictionary/pandemic#medicalDictionary>